

חילופי משמרות בווינגטון

בקיץ האחרון לעבודתי בווינגטון סיימו את תפקידם כמה וכמה ידידים שהייתי קשור אליהם בקשרים חמים והדוקים, ואשר היו יכולים להיות לעזר רב למחליפי, ובראשם מלקולם טון, שהתמנה לשגריר ארצות-הברית בוורשה, והלמוט זוננפלד, שעבד במחלקת הביון והחקר של מחמ"ד, והועבר לצוות של הנרי קיסינג'ר, היועץ לבטחון לאומי של הנשיא. הקשרים האישיים שלי עם זוננפלד נמשכו, אמנם, לאחר שעבר למשרדי הבית הלבן, אולם חששתי שמחליפי יתקשה להמשיך את הקשר איתו. שלא בדומה למשרדי מחמ"ד, הפתוחים גם בפני דיפלומטים זרים, מסדרונות הבית הלבן הם סיפור שונה לחלוטין.

בן זוג, ידידי הצעיר, שעבד עם זוננפלד במחמ"ד, יצא לשנת השתלמות מחוץ לווינגטון, ופיטר גרוס, איש ה"ניו-יורק טיימס" בווינגטון, שאהד את עניינם של יהודי ברית-המועצות סיים את תפקידו ועמד להישלח לבירה אחרת. התחלפו גם כמה עוזרי סנטורים, שהיו פעילים למען יהודי ברית-המועצות. שמחתי שלפחות "אנשי מפתח" אחדים שנימנו על ידידי נשארו בווינגטון. ביניהם היו ליאון וולקוב, איש קבוע בצוות הלשכה הווינגטונית של ה"ניוזוויק" וסטיבן רוזנפלד, איש מערכת ה"ווינגטון פוסט", שבאותם ימים היה אחד מכותבי מאמרי המערכת של העיתון. הייתי בטוח שוולקוב ישמש מורה הדרך לניר ברוך בפרוזדורי מחמ"ד, בנבכי הסגל הדיפלומטי וכמובן בעולם התקשורת של ווינגטון.

במהלך מסיבות הפרידה לכבודנו נוכחנו לדעת, בבה ואני, מה רב מספרם של הידידים-יהודים ולא-יהודים - שרכשנו בארבע שנות שהותנו בווינגטון. ההזמנות לארוחות-צהריים, ארוחות-ערב ומסיבות קוקטייל רדפו זו את זו. בהזדמנויות אלה נהגנו, מתוך נימוס, להזמין את ידידינו לבוא ולבקרנו בכפר בלום. בדיעבד, הסתבר, שרבים התייחסו להזמנה ברצינות. ידידים ומכרים מימי שירותנו בווינגטון, שקיימו קשר עם שגרירות ישראל, הירבו לבקר בארץ בתחילת שנות השבעים, ובאותן הזדמנויות זכינו, בבה ואנכי, לארח רבים מהם בכפר בלום. ביקרו אצלנו מלקולם טון, שהתמנה לתפקיד שגריר ארצות-הברית בישראל, ובילה אצלנו לפחות סופשבוע אחד, הלמוט זוננפלד ואשתו, ליאון וולקוב, סטיבן רוזנפלד, מקס פרנקל ועוד רבים אחרים. גם ראשי הארגונים היהודים הירבו לבקרנו, וכמה מהם אף שלחו את בניהם ובנותיהם הצעירים לעבוד בחודשי הקיץ בקיבוץ... וכך התברר לנו, בדיעבד, שההזמנות ש"פיזרנו" במפגשי הפרידה בקיץ 1969 נפלו על קרקע פוריה מאוד...

השגריר ורעייתו קיימו בביתם ארוחת-ערב בלתי נשכחת. באווירה חמה ונעימה הורעפו עלינו מחמאות ששיבחו את הקיבוצניקים שמילאו את "חובותיהם" הדיפלומטיים מבלי "להתקלקל".

מלקולם טון הצהיר בבדיחות הדעת, שעשיתי לו שטיפת מוח, אך יחד עם זה "נוכח לא פעם לדעת שהערכותיו של נחמיה התאמתו." זוננפלד סיפר שבמשך כל שנות עבודתו במחמ"ד, לא היה לו כל קשר עם הממסד היהודי, ואני הוא זה שקירב אותו אל הבעיות הסבוכות של "העולם היהודי". וולקוב סיפר על מה שעבר עליו "מאז שהכיר את נחמיה..." הוא סיפר ששלח את בנו לקיבוץ גן שמואל לימי הקיץ כדי שילמד משהו על החצי היהודי שלו, ועוד כהנה וכהנה. מעמיתי בארגונים היהודים אמור הייתי להיפרד במהלך חודש אוקטובר, לכשאגיע לווינגטון למשך חודש ימים, חודש החפיפה שלי עם ניר ברוך. בבה ואני התקשינו מאוד בסידורים, שהיו כרוכים במשלוח המטען, בסגירת חשבונות הבנק ובסגירת המעגלים בכלל. עד לרגע האחרון ממש הייתי עסוק בעבודה וגם לבבה נותר מעט זמן לסידורים הטכניים.

ב-22 ביולי 1969 עזבנו את ווינגטון. בדרך ארצה החלטנו לבלות ימים אחדים בחברת קרובי משפחה בלונדון. אחר-כך היה בכוונתנו לבלות ימים אחדים באתונה ולסיים את החופשה בחופי כריתים. היינו זקוקים לחופשה, ובעיקר ביקשנו להתנתק כליל מן הנושא שאותו חיינו יומם וליל במשך שנים. אך העניינים הסובייטים המשיכו לרדוף אחרי והטילו את צילם על פסק הזמן שביקשנו לעצמנו.

בלונדון היו לבבה שני בני-דודים ובת דודה אחת. ערב מלחמת העולם השנייה שלח אותם אביהם, שהיה סוחר עשיר בעיר הנמל ליפיה (Lyepaya) שבלטביה, לאנגליה ללמוד באוניברסיטה. המלחמה ניתקה את הקשר המשפחתי. לטביה נכבשה על-ידי צבאות היטלר וההורים ניספו בשואה. שלושת בני הדוד של בבה מצאו את מקומם במולדתם החדשה. הבכור, לוניה, סיים את לימודי הרפואה, אחיו, ישה, היה מהנדס והאחות, הילדה, נישאה ליהודי אמיד וחיתה חיים נוחים ומסודרים. שלושתם גרו בלונדון. למרות שלוניה היה עוד מימי נעוריו קומוניסט, ואף נטל חלק במלחמת האזרחים בספרד, ואילו ישה והילדה היו ציונים, שררו ביניהם יחסים טובים, שכן הם נמנעו כליל מוויכוחים פוליטיים. הם ניהלו ביניהם שיחות תרבותיות, ונזהרו שלא לגלוש לנושאים "מסוכנים". בנוכחות לוניה לא דיברו לא על ציונות ולא על קומוניזם. חרף היותו קומוניסט, חיבבתי עד מאוד את לוניה, שהיה יפה תואר, עליז ואוהב חיים.

עם פרוץ המלחמה נמנעו השלטונות לגייס את לוניה הרופא לצבא. הקומוניסט הפעיל לא היה "אמין", למרות היותו אזרח בריטי. רק כאשר ברית-המועצות הותקפה על-ידי היטלר, והפכה בין לילה לבת ברית של בריטניה, הוא גויס ושירת כקצין בחיל הרפואה בצפון אפריקה, ולאחר-מכן באירופה. הוא פיקד על חיל הרפואה של הצבא הבריטי באוסטריה, ואת המלחמה סיים בדרגת בריגדיר! לאחר המלחמה, הוא התמחה בפתולוגיה של המוח אצל ילדים מפגרים. גם בתחום המדעי עשה חיל, ועם הזמן נעשה חוקר בעל שם עולמי. לוניה אמנם התמיד בחברותו במפלגה הקומוניסטית, אך יחד עם זאת חי חיי בורגני מצליח בבית נחמד בדרום לונדון. השפה הרוסית היתה, כמובן, שגורה בפיו ולזמן-מה היה גם יושב-ראש אגודת הידידות הבריטית-סובייטית וביקר מדי שנה בברית-המועצות. גם אשתו, יהודיה ילידת ברלין, היתה קומוניסטית ותיקה. הם קיימו קשרים

טובים עם השגריר הסובייטי בלונדון, ולעיתים קרובות היו מארחים בביתם אורחים חשובים מברית-המועצות.

ביני ובין לונדיה נרקמו יחסים טובים ולבביים. אישיותו הקסימה אותי. הוא שמר בדבקות על זכרונות בית הוריו, ובשעה ששלוש המשפחות היו נפגשות לסדר הפסח, היה זה לונדיה שניהל את הסדר בקולו הערב. את "הצידוק האידיולוגי" לכך תלה לונדיה החכם באהבת "הפולקלור היהודי" הנפלא. כאיש מבריק, ספוג תרבות מערבית, לא יכול היה שלא לראות את הצד המכוער והמגוחך שבמשטר הסובייטי. כקומוניסט מצא צידוק לכל, אך בשיחות בארבע עיניים הירשה לעצמו להתבדח מדי פעם על מה שראה בברית-המועצות. בהשקפותיו היו כנראה בקיעים, אך המשטר הקפיטליסטי היה מכוער דיו בעיניו וסיפק לו מספיק חיזוקים באמונתו הקומוניסטית. על כל פנים, כאחיו ואחותו, גם אני נמנעתי מלשוחח איתו על נושאים "עדינים", שכן היה ברור, שבעיניו ישראל היא משרתת האימפריאליזם המערבי במזרח התיכון.

וכך, בדרך הביתה, בעת חניית הביניים בלונדון, בביתה של הילדה, שאצלה התגוררנו, פגשנו בליל שבת את לונדיה ואת ישה קרום ובנות זוגם. הסעודה התנהלה באווירה נעימה. לונדיה, שהיה במצב רוח מצוין, סיפר לנו שהוא מארח סופר סובייטי צעיר, בשם קוזניצוב, שהוא בחור חביב מאוד, כדבריו. השם קוזניצוב היה מוכר לי, מכיוון שהיה מחברו של הרומן "באבי יאר". הספר של קוזניצוב היה רחוק מגילוי הלב הנועז של המשורר יבגני יבטושנקו, אך אין להכחיש, שגם הוא הסתכן במשהו, כאשר כתב על פרשת באבי יאר, שם רצחו הנאצים עשרות אלפי יהודים. את קוזניצוב, סיפר לונדיה, מלווה גברתן גרוזיני, שמציג עצמו כמתורגמן. נראה שלונדיה לא חיבב כלל את הגרוזיני, שכן כמה פעמים השתמש במלים "הגברתן הגרוזיני". בשבת בבוקר טילפן ישה והציע שנצטרף אליו ואל אשתו לביקור בקיימברידג', שם למד בנם באוביברסיטה. "החזאי הבטיח מזג אוויר יפה", שידל אותי ישה, "וביום שכזה אסור להחמיץ את קיימברידג' על בנייניה המסוגננים, על החצרות המטופחות והנחל הצירי הזורם ביניהם." וכך מצאנו את עצמנו מטיילים בקיימברידג' בהזדרכת הסטודנט מיכאל קרום.

הגורל החליט כנראה להתל בנו ובאחת מחצרות הקולג'ים נתקלנו בלונדיה, שטייל עם קוזניצוב ו"הגברתן הגרוזיני". לונדיה הג'נטלמן המושלם, הציג אותנו בפני האורח וכה אמר: "בבה ונחמיה, בני דוד שלי מישראל ובנם גבי. נחמיה סיים את כהונתו בשגרירות ישראל בווינגטון, והוא ומשפחתו חוזרים עתה לקיבוץ!" "אתה חבר קיבוץ?", פנה אלי קוזניצוב, והוסיף "יש לי ידיד בקיבוץ שדה נחום, שאיתו אני מתכתב. אולי אתה מכיר אותו? שמו שלמה אבן-שושן." "אני מכיר אותו. הוא סופר שמתרגם מרוסית." הישבתי. "הוא תירגם את ספרי, " אמר קוזניצוב. "כמה קטן העולם," העיר המתורגמן הגרוזיני בפנים חתומות. לונדיה סבור היה שזה היה המועד הנכון לסיים את המפגש הבלתי צפוי. הוא הציץ בשעונו והעיר שעליהם למהר. קוזניצוב נראה נרגש משהו, בעוד "הגברתן" שומר, לעומת זאת, על ארשת פנים רצינית. לונדיה, על כל פנים, לא איבד מעליצותו ולא נראה מוטרד כלל מהפגישה. נפרדנו.

למחרת טסנו לאתונה. בערבו של היום השלישי לשהותנו שם. קניתי את ה"דיילי טלגרף".
בעמודו הראשון של העיתון, באותיות מאירות עיניים התנוססה הכותרת: "הסופר הסובייטי
קוזניצוב המבקר בלונדון ביקש מקלט מדיני באנגליה." "אל אלהים." אמרתי לבבה.
"יומיים אחרי הפגישה שלנו בקיימברידג' ערק קוזניצוב! לונדיה קרום מציג את קוזניצוב
לפני נחמיה לבנון, שעשר שנים קודם לכן כתב עליו העיתון הסובייטי 'טרוד' שהוא היה רב
המרגלים הישראליים בברית-המועצות!" ואילו אני הרהרתי בקול מה צפוי ללונדיה מידידיו
הסובייטיים?

כעבור חודש ומחצה, בדרכי לארצות-הברית, שבתי לבקר בלונדון. גם הפעם הכינה הילדה
ארוחת-ערב שבת בביתה, וגם הפעם באו לונדיה ואשתו. היה ערב נעים, וכרגיל, אחרי
הארוחה, לאחר כוסיות אחדות, פנה אלי לונדיה ואמר בחיוך: "איזה צירוף מקרים מבדח,
הפגישה בקיימברידג' והעריקה של קוזניצוב. הייתי בטוח שמישהו במוסקבה חשד בי, וכמו
דרך אגב הוסיף "חבל לי רק על הבחור הגרוזיני הנחמד, שלקידום בדרגה כבר לא יזכה."
לדעת לונדיה, קוזניצוב נהג בטפשות גמורה. וכי מה יעשה בלונדון? יכתוב ספרים ברוסית?
בעיניו התהפכו היוצרות. קוזניצוב נעשה הטיפש ואילו "הגרוזיני הגברתן" לאדם נחמד.
לדברי הילדה, לונדיה קרום בכה כילד כשהצבא הסובייטי פלש לפראג בסתיו 1968. הוא
הכיר אישית את דובצ'ק והעריץ אותו ואת האביב של פראג. אך בסתיו 1969, הוא כבר
ידע להסביר שלברז'נייב לא היתה ברירה. האימפריאליזם המערבי ניצל, לדבריו, את
כוונותיו הטובות של דובצ'ק כדי לקומם את מדינות מזרח אירופה נגד ברית-המועצות...
דרך לונדיה ותהפוכותיו למדתי משהו על עולמם של הקומוניסטים האדוקים במערב.
בשובי לווינגטון החלטתי להסתייע בארתור גולדברג בעניין האטת העלייה, שצומצמה
בתקופת הקיץ לממדים מדאיגים. פגשתי אותו בארוחת-ערב בבית השגריר וניצלתי את
ההזדמנות לתאר בפניו את הנסיגה שחלה בממדי העלייה. גולדברג אמר היה להיפגש עם
שר-החוץ הסובייטי, גרומיקו, במהלך עצרת האו"ם. ודאי שלא האמנתי ששיחה אחת עם
גרומיקו תשנה את המצב. הייתי משוכנע שרק לחצים מצטברים בארצות-הברית ובאירופה
עשויים להועיל לעניין. במקביל התעורר בי הספק שמא הקו שנקטנו, שלא לתת פרסום
לנושא העלייה, אכן הצדיק את עצמו. חידוש העלייה ב-1968 ו-1969 עורר תקוות בקרב
היהודים, ומספר הפניות לקבלת "הזמנות" מקרובים בישראל גדל במהירות רבה. ברור, אם
כן, שגם מספר הבקשות שהגישו יהודים למשרדי מחלקת האשרות ברחבי ברית-המועצות
גדל מאוד. אבל שלא כבעבר, עתה כבר לא קיבלו היהודים בהכנעה ובהשלמה את
פסיקותיהם של משרדי הרישוי, והמחאה הקולנית ביותר באה מגרוזיה. אך גם ממוסקבה,
מקייב ומריגה נשמעו קולות מחאה.

בעצם ימי ביקורי בארצות-הברית ניתן פרסום רב למכתבה של גברת זק מריגה, שבו היא
תיארה את מצבם הנואש של יהודים שהגישו בקשות, פוטרם ממקומות עבודה, עשו הכנות
לעלייה, אך לא קיבלו היתרי יציאה.

בווינגטון התרוצצתי עם ניר ברוך ממשרד למשרד והפגשתי אותו עם מספר רב של בעלי
תפקידים שעשויים היו לסייע לו בעבודתו. הכל הלך כשורה. פרט למקרה

אחד שבו נתקלתי בבעיה. בפגישה שקיימנו עם ידידי הטוב ליאון וולקוב, גילה כלפיו ניר ברוך קרירות משונה והדבר לא נעלם מעיני מארחנו. רק מאוחר יותר ירדתי לשורש העניין. בפגישה הראשונה סיפר לנו וולקוב בשמחה שהצליח לשכנע את מערכת "הניוזוויק" לממן לו ביקור בהלסינקי ובווינה, מכיוון שלא היה כל סיכוי שיקבל אשרת כניסה לברית-המועצות. הוא היה מעוניין ללמוד כל מה שניתן היה ללמוד בפינלנד ובאוסטריה שתי מדינות שקיימו יחסים מיוחדים עם ברית-המועצות. וולקוב סיפר שבשתי הבירות מקיימים הסובייטים פגישות עם גורמים מערביים ובשתיהן ניתן לשמוע הרבה "רכילויות" פוליטיות מעניינות. אם כבר יגיע לווינה, המשיך וולקוב, הוא יבקר גם בישראל על חשבוננו, דבר שעליו הוא חלם מאז מלחמת ששת הימים. מובן ששמחתי על כך ואמרתי שבבה ואני נארח אותו בכפר בלום ונסייר איתו בגליל העליון. לא יכולתי שלא לשים לב כיצד נעכרו פניו של ברוך ניר שלא העלה חיוך, וגם לא הגיב למשמע דבריו של וולקוב. כעבור ימים אחדים החלטתי לשאול את ניר אם הוא מוטרד מקשריי עם וולקוב. בתגובה שמעתי מפיו הרצאה מקצועית. ידוע, כך אמר, שהלסינקי ווינה משמשים את הסובייטים לפעילות מודיעינית. בערים אלה נפגשים מרגלים הפועלים במערב עם מפעיליהם הסובייטים, וככלל, כל עריק סובייטי במערב עלול להתגלות כעבור שנים רבות כסוכן סובייטי מושגל. נדהם ונרעש הקשבתי ל"הרצאתו" של ניר. מצד אחד, דיבר אלי איש אשר ידע על מה הוא מדבר, אך מצד שני ההיכרות שלי עם ליאון ועם משפחתו העמיקה עד כדי כך, שחשדנותו של ניר ברוך נראתה לי מגוחכת. וולקוב ישב בווינגטון למעלה מ-20 שנה. במשך שנים פקחו עליו עין שירותי הבטחון האמריקנים. סיפרו לי שכמה שנים לפני שהתחיל לעסוק בעיתונות הוא עבד בשירות ה-C.I.A. כמנתח המדיניות הסובייטית... אך יותר מכל הרשים אותי המהפך שעבר ליאון וולקוב בימי מלחמת ששת הימים. באותם ימים הוא חזר להיות לייב וולפנסון מקמיניץ-פודולסק.

הערתי לניר שגם אם חשדנותו היתה מוצדקת לכאורה, הרי התנהגותו לא היתה מקצועית. אסור היה לו לעורר חשד אצל איש שיחו. הדגשתי לפניו שבווינגטון ליאון וולקוב יכול לפתוח דלתות. אך יכול גם לסגור אותן. סיפרתי לו על עזרתו הרבה של ליאון וכיצד למעשה ביסס את מעמדי במחמ"ד, הן בין הסגל הדיפלומטי והן בקרב אנשי התקשורת. וולקוב נחשב לעיתונאי רציני ומומחה בנושא שעליו הוא כתב, ובמבוכי הבירה הפוליטית הגדולה של העולם קשרים טובים עמו נחשבו לנכס.

באחת הפגישות שקיימנו, למדתי לדעת שהשגרירות הסובייטית גילתה בי עניין. אכלנו, ניר ואני, ארוחת-צהריים עם הסובייטולוג רומן קולקוביץ. בזמן הארוחה ניגש קולקוביץ לטלפן, ושנינו הבחנו כיצד הוא נעצר ליד אחד השולחנות ומשוחח עם מאן-דהו שקם לקראתו. כאשר חזר איש שיחנו שאלתי לזהותו של האלמוני. קולקוביץ אמר בחיוך, ש"נחמיה לבנון מעניין, כפי הנראה, את השגרירות הסובייטית." האיש שאיתו דיבר היה מזכיר בשגרירות הסובייטית, שביקש לדעת אם האיש הסועד עמו הוא אכן מר לבנון. כשקיבל תשובה חיובית, הביע הרוסי פליאה מאחר ששמע כי נחמיה לבנון כבר סיים את עבודתו בווינגטון.

כשהשלמנו את סיבוב ההכריות בווישינגטון, יצאנו לניו-יורק. גם בכרך הגדול היינו עסוקים בפגישות מן הבוקר עד הערב. לרוב נפגשנו עם הנשיאים של הארגונים היהודים, שהם הנבחרים המתחלפים מדי כמה שנים, ועם המנכ"לים, המקצוענים, שכמעט כולם מחזיקים בתפקיד שנים רבות.

בעת ביקורי בניו-יורק אורגנה לכבודי מסיבת פרידה מטעם מנהיגות ה-25. למסיבה זו הגיעו כל המי ומי של המנהיגות היהודית. הדגשתי בפניהם באותו מעמד שאנו עדיין בראשיתו של המאבק ובדרך נכוננו לנו עליות ומורדות, הצלחות וכשלונות. הפצרתי בנוכחים שלא תרפנה ידיהם גם בשעות קשות. יהודים נועזים ברוסיה יוצאים למאבק גלוי על זכויותיהם והם זקוקים לסיוע ולעידוד. דיברתי בהתרגשות. היתה לי תחושה טובה שדברי "חדרו" ללבותיהם. כך אמר לי גם יורם שנוכח באותו מעמד.

שיחק לי המזל ובאותו חודש התקיים הביקור הרשמי של ראש-הממשלה גולדה מאיר בארצות-הברית. שלא כבעת ביקורו של לוי אשכול ב-1968, לא היינו צריכים לשכנע את ראש-הממשלה, שעליה לכלול את נושא יהודי ברית-המועצות בהופעותיה בפני הציבור היהודי. לא היה לי גם כל קושי לשוחח עם גולדה בארבע עיניים כדי לעדכן אותה ולבקשה שתעלה את הנושא גם בפגישה עם סגל השגרירות. ההדים מפגישתה של גולדה עם חברי מועדון הנשיאים וראשי ה-25, שימחו את לבי. לאחר "המקלחות הקרות" שזכיתי להן מלוי אשכול, נראה לי העתיד עם גולדה מבטיח יותר.

הייתי שותף גם לחוויה בלתי נשכחת. ביום נאה על מדשאת הבית הלבן, נתקבלה גולדה מאיר על-ידי נשיא ארצות-הברית, ריצ'רד ניקסון. כשעלתה גולדה על בימת הנואמים, השתרר שקט דרוך בקרב קהל המוזמנים, שכלל כמה מנהיגים יהודים. בקול בוטח ושלם אמרה גולדה, שהיא מדברת בשמה של מדינה קטנה, אך גם בשמו של עם גדול ברוחו ובמורשתו ההיסטורית, עם שהוריש לאנושות את התנ"ך, עם שמקים על הריסות השואה את עתידו... בהמשך דבריה לא היה שמץ של חנופה או הרכנת ראש.

עמדתי בתוך קהל המוזמנים ולידי עמד ג'ייקוב בלאושטיין הישיש. הוא היה בעבר נשיא הוועד היהודי האמריקני, איש האליטה הכלכלית היהודית. והנה אני שומע את האיש הזה מדבר כאילו אל עצמו ואומר לא פחות ולא יותר: "עם כל משפט צומחת קומתי"

(I feel I am growing by inches). המורה ממילווקי שהיתה לראש-ממשלת ישראל, היא שהניחה את היסוד ל"סגנון" חדש ביחסים שבין ארצות-הברית לבין מדינת ישראל. הנשיא שקיבל את פני גולדה בבית הלבן ב-1969 היה אותו נשיא, שנתן הוראה להפעיל גשר אווירי לאספקה מיידית של תחמושת במלחמת יום הכיפורים...

שבועות אחדים לאחר שובי ארצה, נתבשרתי שוולקוב אכן עומד להגיע לביקור. פגשתי בתל אביב והבאתי אותו לסוף שבוע לכפר בלום. הקיבוץ מצא חן בעיניו, אך יחד עם זאת הוא הירבה לחקור אותי כיצד אני מתרגל לשקט הפסטורלי של כפר בלום אחרי קצב החיים והאווירה המחושמלת של "בירת העולם". מאז

שובו של וולקוב לווינגטון יצר איתו ניר יחסים מצויינים, ולא יכולתי שלא לשים לב לכך
שחלק חשוב מתוך האינפורמציה שסיפק לנו ניר מווינגטון היה מבוסס על מקור נאמן אחד
– וולקוב.